

Stanowisko

Polskiego Lobby Przemysłowego im. Eugeniusza Kwiatkowskiego w sprawie konsolidacji i prywatyzacji polskiej elektroenergetyki

1. Polskie Lobby Przemysłowe uważa, że należy zachować własność państwową strategicznych obiektów wytwórczych i sieciowych oraz pełną państwową kontrolę i regulację krajowego systemu energetycznego. Ten kierunek transformacji w Polsce nie budzi zastrzeżeń polskich specjalistów i uznaje się potrzebę częściowej prywatyzacji i komunalizacji. Te same cele mogą być jednak osiągnięte przy różnych strukturach, zależnie od warunków i tradycji, więc dobór konkretnego rozwiązania wymaga przeprowadzenia głębszych analiz przez krajowe ośrodki badawcze.

2. W procesie przekształceń trzeba poszukiwać optymalnego podziału własności, zadań i uprawnień pomiędzy organami państwa oraz państwowymi, komunalnymi i sprywatyzowanymi podmiotami działającymi na niedoskonałym rynku. Doświadczenia zagraniczne wskazują, że zapewnienie skutecznej konkurencji i regulacji w energetyce, wymaga zróżnicowania własności i obecności na rynku dostawców państwowych, komunalnych i prywatnych. Tymczasem w praktyce transformacji krajowego przemysłu paliw i energii oraz maszyn i urządzeń energetycznych realizuje się dziwny kompromis zamierzeń i programów rządowych, zagranicznych interesów, nacisków różnych grup interesu i wymuszeń strajkowych. Prowadzi to do rozwiązań ułomnych, dalekich od optymalnych dla naszego kraju. Dopiero po 15 latach improwizacji i lekceważącego pomijania krytycznych analiz, poprzedni rząd powrócił do koncepcji restrukturyzacji z 1991 r. stworzenia tylko kilku dużych przedsiębiorstw energetycznych, które obecny rząd zamierza sprzedać. Naszym zdaniem, każdy możliwy wariant restrukturyzacji i prywatyzacji powinien być przetestowany symulacyjnie dla wyjaśnienia jego efektywności, wpływu na ceny i rynek, warunki samofinansowania rozwoju, możliwości regulacyjne i zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego.

3. Program prywatyzacji powinien być zoptymalizowaną częścią szerszego programu restrukturyzacji, realizującego nadrzędne cele społeczne i gospodarcze państwowej polityki energetycznej. Program ten powinien jednocześnie wpisywać się w szerszy program powszechnego uwłaszczenia obywateli oraz w program umocnienia i rozwoju samorządów terytorialnych, a to wymaga m.in. komunalizacji przedsiębiorstw związanych z gospodarką komunalną. Powinien też tworzyć właściwe miejsce dla mniejszościowych udziałów kapitału zagranicznego, przelamującego układ zależności w radach nadzorczych i stymulującego innowacje organizacyjno-technologiczne. Konieczne jest przy tym zachowanie własności państwowej lub większościowych udziałów państwa w podstawowych obiektach energetycznych o znaczeniu strategicznym. W elektroenergetyce uzasadniona jest tylko prywatyzacja produkcji energii z wyjątkiem źródeł o najniższych kosztach wytwarzania, takich jak węgiel brunatny. Taka droga stworzy motywację dla zmniejszania ceny dostaw. Odwrotna, gdy sprywatyzowane zostaną źródła taniej energii spowoduje, że nabywcy dostosują w górę ceny do „rynkowych” i zawłaszczą wysoki zysk przy niskich kosztach wytwarzania. Problem akcji pracowniczych (w BOT, PGNiG i innych firmach) można rozwiązać poprzez trwałe, instytucjonalne (spółka pracownicza ma stały, 15% udział w przedsiębiorstwie) udział akcjonariatu pracowniczego w spółce skarbu państwa, przedsiębiorstwie

użyteczności publicznej, przedsiębiorstwie komunalnym. Wycena akcji przedsiębiorstw powinna uwzględniać rzeczywistą ich wartość. Zaniżone dotychczas wyceny dla potrzeb przygotowywanych prywatyzacji, powinny zostać zweryfikowane; dotyczy to także niektórych podmiotów branży węgla brunatnego. Wzorem wielu krajów rozwiniętych, wskazane jest ponadto przekazanie władzom samorządowym elektrociepłowni i lokalnych przedsiębiorstw energetycznych. Wymaga to stworzenia ram prawnych dla trwałego funkcjonowania przedsiębiorstw komunalnych, najlepiej w modelu non profit. Wzorem Francji należy wprowadzić nową ustawową formułę przedsiębiorstwa użyteczności publicznej, o charakterze non-profit, które są zwolnione z niektórych podatków. Nie generują zysków, a ceny produktów i usług mają obowiązek kalkulować tak, aby zapewniały środki na niezbędny rozwój i modernizację. We Francji przedsiębiorstwa takie funkcjonują głównie w sferze infrastruktury, zwłaszcza w energetyce i transporcie.

4. Potrzebne jest pełne finansowe rozliczenie dokonanych już prywatyzacji poszczególnych obiektów energetycznych: kosztów prywatyzacji i dochodów budżetowych: przed prywatyzacją, osiągniętych wyników prywatyzacji oraz możliwych do osiągnięcia przy uczciwej wycenie tych obiektów oraz ich dalszej eksploatacji pod zarządem państwowym. Powinna być powołana sejmowa komisja dla sprawdzenia prawidłowości transakcji prywatyzacyjnych zawartych od roku 1990 i oceny spełnienia warunków zawartych umów przez inwestorów, zwłaszcza zagranicznych.

5. Zgodnie z wymogami zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego przy podejmowaniu decyzji dotyczących funkcjonowania systemu i jego rozwoju nie należy się kierować wyłącznie kwestią cen. Ponadto ocena zasadności podejmowanych decyzji musi być dokonana w sposób systemowy tzn. uwzględniający wszystkie jego skutki w odpowiednio długiej perspektywie czasowej.

6. W interesie polskiej gospodarki i polskich obywateli jest:

- Wstrzymanie prywatyzacji elektrociepłowni;
- Wstrzymanie prywatyzacji elektrowni o niskich kosztach wytwarzania, czyli opartych na węglu brunatnym,
- Nie rozdzielanie obrotu i działalności sieciowej na obecnym etapie; do sprawy tej należy powrócić po uzyskaniu w innych krajach wyników uzasadniających racjonalność tego rozwiązania; wydzielenie obrotu z przedsiębiorstw dystrybucyjnych rodzi problemy nieodpowiedzialności dostawcy wobec klienta za nieciągłość usługi;
- Uruchomienie procesu otwierania w szkołach średnich kierunków szkolenia młodzieży na potrzeby obsługi nowoczesnych układów technologicznych w zakładach górniczo-energetycznych oraz podnoszenie kondycji i umiejętności zawodowych przez pracowników, zwłaszcza starszych, co jest kluczem do wdrożenia rządowego programu Kapitał Ludzki.

7. Wieloletnie pozytywne doświadczenia w eksploatacji polskich złóż węgla brunatnego i produkcji z niego taniej energii elektrycznej wskazują na sensowność kontynuowania tego kierunku rozwoju polskiej energetyki. Bogate, korzystnie zalegające, złoża tego węgla pozwalają na zbudowanie kolejnych dwóch holdingów górniczo-energetycznych, podobnych do Belchatowa na złożach w rejonie Legnicy oraz na złożach: Mosty- Gubin- Cybinka. Istnieje potrzeba podjęcia wstępnych decyzji o eksploatacji tych złóż, gdyż stanowią one rozwiązania znacznie tańsze i korzystniejsze od sugerowanego zakupu zagranicznej elektrowni atomowej na zagranicznym kontrolowanym paliwie, co podniesie bezpieczeństwo energetyczne.

8. Zdaniem Polskiego Lobby Przemysłowego, dla zabezpieczenia bezpieczeństwa energetycznego Polski niezbędne jest opracowanie programu rozwoju energetyki co najmniej do roku 2030. Program ten powinien określać w najlepszy sposób pokrycia potrzeb energetycznych kraju w oparciu o analizę

techniczno-ekonomiczną możliwości wykorzystania różnych źródeł energii: węgla brunatnego, węgla kamiennego, ropy naftowej, gazu, energii atomowej oraz energii odnawialnych. Po określeniu priorytetów należy zabezpieczyć jego wdrożenie m.in. poprzez zabezpieczenie przewidzianych do eksploatacji złóż. Jeśli krajowe źródła energii nie zabezpieczą naszych potrzeb energetycznych, dopiero wtedy można określić wielkość importu gazu i ropy naftowej oraz podjąć decyzję o ewentualnej budowie elektrowni jądrowej.

9. Polska ma znaczące złoża węgla brunatnego, pozwalające na najtańszą w Europie produkcję energii elektrycznej. Nie ma racjonalnych przesłanek by prywatyzować i wprowadzać w polskiej elektroenergetyce mechanizmy wzrostu cen do poziomu cen europejskich. Poziom niższych kosztów produkcji pozwala na wygenerowanie odpowiednich środków na niezbędne inwestycje w sektorze. Dlatego należy pozytywnie ocenić w programie rządu założenie pionowej integracji w energetyce i wyjęcie podmiotów wchodzących dotąd w skład BOT z bezpośredniej prywatyzacji. Istotne jest jednak bardzo, aby te decyzje własnościowe miały trwały charakter.

10. Ważną kwestią jest bezpieczeństwo pracy systemu elektroenergetycznego. Zagrożeń dla bezpieczeństwa pracy systemu jest wiele. Są one albo konsekwencją takich działań, jak odkładanie w czasie potrzebnych inwestycji sieciowych i elektrownianych, lub zbyt dużego ograniczania kosztów eksploatacji sieci przesyłowej i sieci rozdzielczych. Powyżej wymienione działania mają wspólną przyczynę, jest nią dążenie do ograniczenia kosztów własnych. Przykładem sposobu myślenia, który można by opisać skrótowo „rynek ponad wszystko”, jest stwierdzenie zawarte w raporcie końcowym z awarii systemowej w Europie w dniu 4.11.2006 r.: „połączenia transgraniczne mają być platformą służącą do przesyłu coraz większych mocy przez cały kontynent, bo takie są wymagania rynku”. W obecnych warunkach należy uznać za konieczne ustanowienie systemu kar finansowych dla przedsiębiorców energetycznych za nie wypełnianie wymagań niezawodności i jego rygorystyczne przestrzeganie.

11. Wskazane jest podjęcie pilnych i stałych, profesjonalnych studiów strategicznych w zakresie całego kompleksu paliwowo-energetycznego. Potrzebny jest do tego wyspecjalizowany zespół naukowo-badawczy. Powinien być to stały zespół podległy Komitetowi Stałemu Rady Ministrów, którego zadaniem będzie między nimi stała praca badawcza nad całościowym bilansem paliwowo-energetycznym dla okresów średnio i długoterminowych. Może on być utworzony - bez dodatkowych kosztów dla budżetu państwa - z ogromnych przerostów administracyjnych, np. w Urzędzie Regulacji Energetyki. Nasza propozycja jest częściowo zbieżna z koncepcją wysuwaną przez Stowarzyszenie Elektryków Polskich, dotyczącą powołania Centrum Strategicznego Energetyki, którą popieramy.

12. Sprawy związane z przekształceniami i przyszłością polskiego kompleksu paliwowo-energetycznego powinny być wyłączone z bieżącej walki politycznej i być przedmiotem konsensusu ponadpartyjnego.

Warszawa, 28 sierpnia 2009 r.